SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. C. No. 160. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 21, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 21-го СЕРПНЯ 1993. Ч. 160. РІК С.

„МИ, НАРОД, ЩО ВИЙШОВ ІЗ НЕВОЛІ, КЛЯНЕМОСЯ В БЛАГОСЛОВЕННУ МИТЬ"

РОСІЯ РОЗПАЛЮЄ ПРИСТРАСТІ НАВКОЛО РОЗЗБРОЄННЯ УКРАЇНИ

Москва (М. Муратов). — Тут 18-го серпня газета „Ізвєстія" надрукувала повідомлення, що українська сторона спростовує сенсаційну заяву міністра закордонних справ Росії Андрея Козирєва, що Росія начебто досягла серйозних успіхів у переговорах з Україною щодо ядерного роззброєння. Таку заяву Козирєв зробив на пресовій конференції у Стокгольмі 15-го серпня після зустрічі з прем'єр-міністром Швеції Карлом Більтом та міністром закордонних справ Марґарет аф Угляс. Тема ядерної зброї була однією з головних на переговорах російського міністра з керівниками Швеції. Як відомо, Швеція недавно закликала всі ядерні держави відмовитися від випробувань ядерної зброї і Росія погодилася продовжити мораторій доти, доки від таких дій утримуватимуться інші держави.

Заяву Козирєва про те, що найближчим часом буде підписана угода з Україною, яка „стане важливим кроком вперед і сприятиме зміцненню безпеки і стабільности в Европі" не підтвердили в Києві ні міністер оборони України Костянтин Морозов, ні міністер закордонних справ Анатолій Зленко, який сказав журналістам, що нині „передчасно говорити про якийсь договір з Росією з приводу ядерної зброї". Щоправда, тема ця порушувалася під час зустрічі прем'єр-міністрів Л. Кучми і В. Чорномирдіна 24-го червня в Києві, знову через кілька днів у Харкові, а також під час переговорів керівників урядів України, Білорусі й Росії у Москві 10-го липня, однак українська сторона нічого не підписала.

На думку політичних коментаторів, обережність українських керівників пояснюється тим, що впливові політичні сили в Україні вимагають проголошення України ядерною державою і з цим змушений рахуватися також Президент Леонід Кравчук. Проте є в Україні сили, які вважають, що підписання угоди про роззброєння і ратифікація Старт-1 є в інтересах як України, так і Росії. Передбачається, що питання ядерних ракет на території України буде головним під час майбутньої зустрічі президентів України і Росії, що має відбутися в середині вересня.

Дмитро Павличко

КЛЯТВА

Ми, народ, що вийшов із неволі,
Клянемося в благословенну мить —
Всі свої тисячолітні болі
В славу України перелить.

Клянемося княжими гробами,
Золотою шаблею Дніпра —
Краще смерть, ніж бути знов рабами,
Хай гряде відродження пора!

Клянемося хлібом і водою,
Що всі мови нашої землі
Житимуть добром — не ворождою,
В чесному сестринстві, а не в злі.

Клянемось робітними трудами,
Болісними нивами долонь —
Краще смерть, ніж бути знов рабами,
Хай горить очищення вогонь!

Клянемося „Кобзарем" Тараса,
Геніями Лесі і Франка —
Що не зродиться пахолків раса
З крови Гонти і Залізняка.

Клянемося Богом України,
Що вмремо, та не підем у ярмо,
Дух, воскреслий з темної руїни,
На наругу в рабство не дамо.

Ми, народ, що вийшов із неволі,
Клянемось в благословенну мить —
Стати рівним у народів колі,
На свободі й для свободи жить!

І. ДЕМ'ЯНЮК ЗНОВУ МУСИТЬ ЧЕКАТИ

Джерзі Сиmі, Н. Дж. — У п'ятницю, 20-го серпня, засоби масової інформації повідомили, що Верховний суд Ізраїля вирішив знову на 15 днів відкласти вирішення справи І. Дем'янюка.

Під тиском своїх і закордонних жидівських організацій та поодиноких осіб Ізраїль не може вирішити чи дозволити І. Дем'янюкові виїхати з країни чи знову судити його за мнимі нові злочини, не зважаючи на те, що Верховний суд Ізраїля звільнив його від кари смерти тому, що він не є „Іваном Ґрозним" з Треблінки. Кілька днів пізніше три інші судді цього ж суду відкинули домагання щоб судити його за інші мнимі злочини.

Тим часом у ЗСА суддя федерального суду в Мангеттені відкинув намагання конґресмена з Ню Йорку Джеролда Нейдлера та уцілілих кацетників змусити генерального прокуратора ЗСА Дженет Ріно не дозволити І. Дем'янюкові повернутися до ЗСА. У четвер, 19-го серпня, суддя Ленард Сенд не зміг відхилити рішення вищого федерального апеляційного суду в Огайо, який наказав Дж. Ріно не вмішуватися у справу повороту І. Дем'янюка до ЗСА.

Треба підкреслити, що у Вашінґтоні провідники жидівських організацій та нюйоркські політики натискають на Уряд ЗСА, щоб заборонити в'їзд І. Дем'янюкові до ЗСА. Елізабет Голцман, колишній член Конґресу, яка саме була внесла законопроєкт про заборону воєнним злочинцям в'їзду до ЗСА, зустрілася з головним оборонцем Уряду Дру Дейсом і вимагала негайної заборони в'їзду І. Дем'янюкові, а директор жидівської ліґи проти знеславлення Абрагам Фоксман заявив, що поворот І. Дем'янюка до ЗСА може не тільки спонукати демонстрації, але і „непоправну образу уцілілим".

Передбачаються зміни в Чорноморській фльоті

Севастопіль (УНІАР). — З Міністерства Оборони надійшло повідомлення, що вже підготовлені документи про значне зменшення Чорноморської фльоти. Проєкт має бути узгіднений в міністерствах оборони України і Росії. В ньому передбачено, що кількість Чорноморської фльоти зменшиться на третину. Частину моряків переведуть на інші флоти Російської Федерації, а частину — до Військово-Морських Сил України. В резерву звільнятимуть лише тих офіцерів і мічманів, які досягли пенсійного віку і отримали житло.

Пляпуються також зміни в командуванні Чорноморською фльотою.

Представник НАТО знайомиться з Україною

Київ (УНІАР). — Тут у середу, 18-го серпня, відбулася зустріч міністра оборони України Костянтина Морозова і верховного головнокомандуючого об'єднаних збройних сил НАТО в Атлантиці Полом Дейвидом Міллером. Під час переговорів розглянено напрямки реформування Військово-морських сил України, створення більш гнучких військових структур та інші питання.

П. Д. Міллер зауважив, що мета його відвідин — ознайомлення із збройними силами України для створення умов їхньої співпраці зі збройними силами НАТО і додав, що незабаром один з військових кораблів України зможе взяти участь у військових навчаннях поряд з кораблями НАТО і ЗСА. К. Морозов у свою чергу заявив, що Україна — морська держава, яка прагне використати досвід інших морських країн, у тому числі і ЗСА.

Делеґація НАТО зустрілася з командирами збройних сил України та Військової академії протиповітряної оборони сухопутних військ України та ознайомилася зі структурою та методами навчання слухачів вищого військового закладу. Гостей ознайомили також з працею трьох наукових підрозділів академії. Відвідини закінчилися лекцією П. Д. Міллера для слухачів Військової Академії України.

Закінчуючи виступ, головнокомандуючий збройних сил НАТО сказав: „Конструктивна атмосфера нашої візити є свідченням партнерства України і НАТО".

Новий уряд Японії зустрівся з першими труднощами

Токіо, Японія. — Новий уряд Японії на чолі з прем'єр-міністром Морігіро Госокавою зустрівся з першими серйозними труднощами і проходить першу перевірку на міцність.

У середу, 18-го серпня, кабінет М. Госокави зібрався на екстренне засідання, присвячене різкому підвищенню курсу єни і неминучому впливу цього на стан японської економіки. Економісти підкреслюють, що у лютому доляр вартував 125 єн, а в середу курс доляра на токійській біржі впав до 101 єни. Останнє підвищення курси єни зв'язане з різким збільшенням японського експорту у ЗСА і з тим, що у японських промисловців зібралася американська валюта.

Японські компанії, які активно освоюють закордонний ринок, тратять із-за підвищення курсу мільйони єн. У зв'язку зі зменшенням прибутків вони змушені зменшувати інвестиції в дослідження і скорочувати видатки на купівлю нового обладнання для підприємств. Опубліковані недавно дослідження показали, що в цьому фінансовому році японські промисловці вклали у розвиток промисловости всього 15 відсотків прибутків, що є небувало низькою для Японії цифрою. Це у свою чергу впливає на зростання японської економіки, яке в цьому році становитиме всього два відсотки, що значно нижче, ніж передбачало міністерство фінансів.

Раніше вважали, що проблема стимуляції економіки стане першочерговим завданням нового прем'єра. Деякі спеціялісти вважали, що Госокава піде на такі екстраординарні заходи, як зниження податків і митних тарифів, а це, у свою чергу, дозволить збільшити імпорт і зменшити дефіцит торговельного балянсу, що впливає на курс єни. Однак досі ніяких ознак таких перемін не видно.

Американські літаки знову бомбардували іракські ракетні бази

Вашінґтон. — Як повідомили представники Пентаґону, у четвер, 19-го серпня, американські літаки нанесли бомбовий удар по іракських зенітних базах. Це сталося після того, як по американських винищувачах-бомбардувальниках була випущена ракета. В результаті атаки американських літаків була знищена батерія іракських ракет протиповітряної оборони, розташованих на північ від міста Мосул. Іракський уряд обвинуватив американців у черговому акті аґресії.

Представник Пентаґону полковник Бойд повідомив, що два винищувачі-бомбардувальники типу „Л-16" патрулювали північні кордони зони „повітряної карантени". Пільоти побачили випущену іракську ракету кляси „земля — повітря". Застосувавши комплекс протиракетних маневрів, оба літаки ухилилися від попадання і скинули касетні бомби на позицію, з якої була випущена ракета. В атаці взяли участь також два літаки типу „Л-15", які не брали участи у патрулюванні. Ці літаки скинули на позицію іракської протиповітряної оборони чотири бомби з лейзерним наведенням на ціль.

„Пільоти доповіли, що випускове обладнання і ракетна позиція повністю знищені, — заявив полковник Бойд. — Пільоти діяли цілком правильно, вони моментально зареаґували на аґресивні дії іракців — пуск ракети". Бойд уточнив, що американські літаки і пільоти не постраждали.

В АМЕРИЦІ

РЕЧНИКИ ВІДОМОЇ по цілому світі фірми Кодак заявили у середу, 18-го серпня, що до кінця 1995 року мають намір зліквідувати 10,000 місць праці. Одначе економісти уважають, що це потягнення може бути тільки передвісником інших драстичних заходів. Діло в тому, що ці заходи плянував головний кеівник фірми Кей Вітморе, якого тим часом звільнено з праці, та які на меті заощадити фірмі 2.6 біл. дол., але тепер це не виглядає достатнім, тому всі сподіються ще інших заходів заощаджень.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ уряду президента Билла Клінтона твердять, що втягнення Судану на листу країн, які допомагають в той чи інший спосіб міжнародному тероризмові, немає жодного відношення до подій пов'язаних з підкладенням бомби у Світовому торговельному центрі в Ню Йорку. Речник Державного департаменту Майкл МекКуррі підтвердив, що існують докази, що Судан дозволяє вживати свою територію для захисту таких терористичних організацій, як група Абу Нідала, Партії Бога та Палестинської ісламської святої війни.

ЗГІДНО З НОВИМИ дослідами, жінки, які під час своєї вагітности споживали велику кількість овочів і харчів багатих у вітаміни А і С правдоподібно зменшили риск своїх дітей стати жертвами одного типу опухів на мозку, який є найбільш поширеним мозковим пістряком-опухом у дітей. Група науковців-дослідників під керівництвом Ґрети Бунін з Дитячої лікарні у Філядельфії, є тією, що опублікувала ці свої спостереження у престижевому „Медичному журналі Нової Англії".

ФЕДЕРАЛЬНЕ БЮРО ТЮРЕМ схвалило, що генерал Мануель Антоніо Норієга, колишній військовий диктатор Панами, може відбувати своє 40-річне ув'язнення за торгівлю наркотиками у досить вигідному двокімнатному тюремному мешканні в Маямі. Прокуратура сподівалася, що ген. Норієгу перевезуть до державної тюрми максимального забезпечення у Марріон, Ілл., де перебувають небезпечні злочинці. Вияснюючи свої рішення речник Федерального бюра тюрем Ґреґ Боґдан заявив, що ген. Норієга має особливий статус ітому залишиться у Метрополітальному поправчому центрі в Маямі. Суддя Федерального окружного суду Вілліям Гивелер визнав його воєннополоненим і, як такому, йому належаться щоденні проходи на свіжому повітрі, згідно з вимогами Женевської конвенції. Будучи в'язнем великого риску, цього робити не може з іншими в'язнями, тому й окрема тюремна квартира.

АМЕРИКАНСЬКА ЕКОНОМІКА дістала підсилення з несподіваного джерела — країн „третього світу", бо в останніх двох роках ці країни значно збільшили імпортування американських виробів. Продаж американських виробів до країн „третього світу" минулого року зріс до 167 біл. дол., а це на 14 відсотків більше, як попереднього року. Уряд президента Билла Клінтона приписує це явище кільком чинникам: швидкій індустріялізації азійських країн, тому потреба американської машинерії, зниженню багатьох податків і ліквідації торговельних перепон, а також упадкові вартости американського доляра.

В Україні

Київ. — Пресовий секретар Кабінету Міністрів України спростував поширені останнім часом чутки про можливу грошову реформу. В умовах економічної нестабільности і шаленої інфляції запровадження гривні неможливе, сказано в заяві, оскільки це привело б до знецінення гривні. Крім того, існують проблеми іншого характеру — брак забезпечення монетами і паперовими грошима банків. Без вирішення цих проблем, запровадження національної валюти не розпочнеться.

Львів. — Відкрилася летунська лінія Львів-Будапешт. З першим рейсом прибула до українських колеґ делеґація мадярських авіяторів, до якої увійшли заступник державного секретаря Міністерства Транспорту, Зв'язку і Водного Господарства Стоянович, заступник начальника головного відділу Міністерства Зовнішньоекономічних Зв'язків Сюч, начальник головного управління цивільної авіяції Шкондай і заступник посадника Будапешту Маршал.

У СВІТІ

ЦИМИ ДНЯМИ В ПАКІСТАНІ сталися вбивства двох відомих діячів опозиційної Пакістанської народної партії. До цих злочинів нібито причетний колишній прем'єр-міністер країни Наваз Шаріф. Вбитий Малік Зафар мав намір боротися за депутатський мандат в одній виборчій окрузі з Н. Шаріфом. Як стверджують представники Пакістанської народної партії, М. Зафарові вдалося виявити 10,000 підставних осіб, занесених у списки виборців, що мало запевнити перемогу Н. Шаріфові.

ПРЕЗИДЕНТ АФРИКАНСЬКОГО національного конґресу Нелсон Мандела зробив заяву, яку південно-африканська преса потрактувала як крок до порозуміння з правими організаціями білого населення країни. „Серед керівників правих, у тому числі й серед колишніх генералів, є люди, які щиро прагнуть стабільности в Південній Африці", — сказав Н. Мандела. Він також запевнив, що білим нема чого боятися у випадку перемоги Африканського національного конґресу на майбутніх виборах і закликав представників правих партій повернутися за стіл переговорів.

В СЕРЕДУ, 13-ГО СЕРПНЯ, в Каїрі серед білого дня терористи обстріляли з автоматів авто, в якому їхав міністер внутрішніх справ країни Гасан Альфі. Вбито четверо осіб, Г. Альфі дістав поранення. Перш ніж стріляти, нападники з допомогою дистанційного керування зірвали прив'язану до запаркованого мотоциклу бомбу — якраз у той момент, коли їхало авто з міністром. Поліція стверджує, що злочинну акцію здійснили мусулманські екстремісти, хоч відомо, що Г. Альфі мав підтримку з боку деяких впливових екстремістських груп. Відколи він очолив міністерство, значно зменшилась кількість сутичок мусулманських бойовиків з поліцією. Г. Альфі вимагав також кращого ставлення до ув'язнених терористів.

ПІД ЧАС СВОЄЇ ВІЗИТИ до ряду скандинавських країн міністер закордонних справ Ізраїля Шімон Перес заявив у Стокгольмі, що „неспроможність Палестинської визвольної організації припинити зв'язки з терористами є головною причиною неуспіху переговорів між Ізраїлем і палестинцями". Другою причиною Ш. Перес назвав небажання ізраїльського уряду вести прямі переговори з Палестинською визвольною організацією до того часу, поки є можливість обговорювати проблеми з іншою делеґацією, що представляє інтереси палестинців. Ш. Перес закликав стокгольмських промисловців вкладати гроші в розвиток економіки контрольованих територій і підкреслив, що лише вирішення економічних завдань допоможе покласти край екстремізмові у смузі Ґази і на східньому березі Йордану.

УРЯД АФҐАНІСТАНУ мав поважний намір звільнити колишніх совєтських вояків, полонених під час 14-річної війни в цій країні, однак тепер відмовився від цих плянів у зв'язку з тим, що російські війська обстрілюють з Таджикістану місця скупчення таджицьких втікачів на афганській території. З такою заявою виступив на пресовій конференції в Ісламабаді прем'єр-міністер Афганістану Гульбеддін Гекматіяр. Згідно з різними інформаційними джерелами, в руках афганських муджагедінів перебуває до 300 колишніх совєтських вояків. Щодо того, чи згодяться афганці відпродати З'єднаним Стейтам ракети „Стінґер", якими Вашінґтон озброював муджагедінів під час їхньої боротьби зі совєтськими окупантами, то Г. Гекматіяр сказав: „ Ми не позбудемося не те що ракет, але навіть жодного набою до автомата Калашнікова".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні - (202) 347-UNAW. (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to Svoboda
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Другі роковини відновлення незалежности України

Двадцять четвертого серпня 1991 року Верховна Рада проголосила державну незалежність України. Першого грудня 1991 року всенародний референдум затвердив це рішення. Дату 24-го серпня відзначають в Україні як державне свято, і всі ми в діяспорі повинні солідарно відзначити це несподіване і незвичайне чудо. Це рівнозначна дата з 22-им січня 1918 року — з Днем проголошення Українською Центральною Радою Четвертого Універсалу, де є оці слова: „Од нині Українська Народна Республіка стає вільною, ні від кого незалежною державою українського народу". Це одне речення стало тріюмфом новітньої української самостійницької думки. Те саме стосується дати 24-го серпня 1991 року, і всі українці, у світі сущі, зобов'язані не тільки поклонитися творцям цього великого діла, але й приглянутися, що вдіяно впродовж минулих двох років, — як словесна заява перетворилася у реальну вартість.

У підході до відносин в Україні українські люди діляться на писимістів, скептиків і оптимістів. Песимістів найбільше. Нарікають, критикують, сердяться. Всупереч їм обзиваються оптимісти, які цьому критицизмові ставлять славетний заповіт Лесі Українки, щоб проти надії сподіватися — Contra spem spero.

Нема ніякого сумніву, що настав великий поступ. На вулицях Києва і в інших великих містах України українська мова перестала бути рідким гостем. Первісна евфорія, яка проявлялася в ентузіястичній фразі: „Маємо державу!" — перейшла вже у свідомість, що держава не є фікцією, а дійсністю. Зросла повага до України у міжнародному світі. Зросли зв'язки України із закордонним світом політики, економіки й культури. Найбільший поступ спостерігаємо у ділянці науки, у ділянці культури, у назріванні нового освіченого національно-державно-свідомого покоління. „У молоді наша надія" — це реальна ставка українського оптимізму.

А втім, поруч із активами треба поставити пасиви і намагатися підсумувати балянс. По нинішній день ще немає конституції, немає основного закону, який визначає характер державного устрою, устійнює державну верхівку і розмежовує компетенції державно-адміністраційних чинників. Через відсутність найвищого закону в країні все ще існує значний адміністраційний хаос. Не введено ще рідної валюти, хоч гривна вже давно надрукована. Немає її тому, що немає їй фінансового фундаменту.

У стадії немовляти перебуває загально приватизація, яка щойно розпочалася, а це є найважливіший крок на шляху переходу на систему вільного ринку. Все ще шаліє інфляція і зростають астрономічно ціни на предмети широго вжитку. Усе ще існують т. зв. „ножиці" — поміж заробітками і цінами, і це є головне джерело активізації анахронічних комуністів і слабодухів, між якими є навіть такі, які зітхають, що, мовляв, за Брежнєва „було краще".

Адміністраційний апарат і досі в руках колишніх партократів, бо нема їх ким заступити. Нема ще повної приватизації того найбільшого майна України, яким є земля і сільське господарство. І з'явилося дошкульне сучасне лихо — злодійство і хабарництво, а здисциплінованої поліції мало та і судівництво не завжди стоїть на висоті завдання як чинник справедливости і правопорядку. Імпортований із Заходу пресловутий „консумеризм" заполонив уяву певної частини української молоді.

Проте, діються і добрі речі. Історичну заслугу має Президент Леонід Кравчук, як репрезентант української держави. Хоч загально поширена думка в світі, що він не зовсім добрий адміністратор, що при всіх його добрих прикметах — у нього начебто є хиба — відсутність рішучости у відношенні до всіх нижчих органів влади, але його щастям є його перший помічник, діловий, активний і рішучий прем'єр Леонід Кучма. Він, щоправда, зв'язаний постановами Верховної Ради, яка, здається, витрачає дещо забагато часу на словесні герці...

Маємо теж світлу постать в особі міністра оборони генерал-полковника Костянтина Морозова, який організує армію і здобув уже собі пошану в Пентаґоні.

Розбудова української держави ступає вперед, хоч і не таким темпом, якого нам би — серед американського добробуту — хотілося. Але не будьмо занадто вимогливими. Придивлятися збоку і критикувати легше, ніж серед велетенських труднощів — спадщини ворожої окупації — будувати вільну, демократичну, правову державу, що і роблять наші земляки в Україні з більшим чи меншим талантом і вмінням. Побажаймо їм успіху. Побажаймо нашій далекій Україні — гарного ювілею тепер, а кращого — за рік і в майбутні роки.

Левко Лук'яненко

„ГОСПОДЬ БЛАГОСЛОВИВ НАС СВОБОДОЮ"

Нині святкуємо другу річницю від дня проголошення України самостійною державою.

Другий рік, як сповнилася споконвічна мрія нашого народу і над старовинним Києвом замаяв жовто-блакитний прапор і небу й світу об'явив про волю України.

Два роки тому 24-го серпня 1991 року почалася нова доба в історії українського народу.

Дата 24-го серпня 1991 року поділяє всю українську історію на дві частини: 24-го серпня і після 24-го серпня.

До 24-го серпня був довгий період колоніяльного рабства й неволі, геноциду, мук й страждань, період гидотного відступництва й переходу у стан ворогів, але й славний період самовідданої боротьби, безмежної жертовности, лицарської відваги і твердости у боротьбі.

На шляхах минулої боротьби ми багато втратили, проте довели нашим ворогам і всьому світові, що не здрібніли наші душі і у вирішальну хвилину не здригалися перед смертю, але уміли своєю кров'ю стверджувати право народу жити під сонцем.

Щира любов до рідної України, безмежне завзяття кращих синів у боротьбі з ворогами у решті-решт стали перемагати і Господь благословив 24-го серпня 1991 року українців свободою.

Два роки тому ми перейшли рубіж і стали на шлях самостійного розвитку. Два роки ми вступили в час, який можна назвати новою добою.

Так, для української нації з 24-го серпня 1991 року починається доба.

Як перейшли цей рубіж, у чистому вигляді? Звичайно, ні. Ми перейшли в самостійну Україну з усім брудом і виразками комуністичного колоніяльного минулого. Ідея нового суспільства дає нам поштовх до перетворень — замість тоталітарного суспільства збудували демократичне, замість безбожного пробуємо повернутися до християнської віри дідів-прадідів наших, замість централізованої соціялістичної економіки наміруємося збудувати ринкову економіку.

Це важко. Важко того, що нові покоління комуністи відірвали були від попередніх поколінь, що через повну ізоляцію в межах соціялістичного табору совєтських людей політичний, економічний, соціяльний досвід західних демократичних суспільств є зовсім незнайомий і, отже, його ще тільки належить вивчити. Але справа не тільки у відриві від народних традицій, в теоретичному незнанні. Справа в тому, що перебудова суспільства зачіпає інтереси величезної кількости людей, що посідали (і посідають!) відповідальні посади та вигідні становища і зовсім не хочуть їх втрачати.

Прагнення зберегти суспільний мир задля захисту молодої держави від російських шовіністичних сил змусило демократичні сили примиритися з продовженням панування старої партократії у сфері економічного життя — а це найважливіша сфера.

Тільки дотерпівши до краю, люди скинули уряд Фокіна. Новий уряд під проводом Кучми намірився швидко здійснити малу, а потім й велику приватизацію, покращив взаємини України з міжнародними банками, схвалив запровадження нової системи реєстрації землі, намітив заходи для створення українського економічного простору.

Процес державотворення поглиблюється і розширюється.

У галузі військовій відбулися важливі зміни в національному складі збройних сил — тепер понад 90 відс. стрільців і сержантів — українці. Розроблено свої військові статути, до жовтня 1993 року буде замінена совєтська військова символіка українською.

Важливим елементом державотворення є створення української дипломатичної служби. В основних державах світу Україна вже має своїх дипломатів. В кінці березня в Києві проведена перша нарада послів і генеральних консулів, на якій було 23 посли. Є постанова про заснування посольств ще в 27 державах світу.

Зовнішньополітичний захист національних інтересів України, що його здійснюють посольства і консульства, значно зміцнює життєву стійкість української держави і править за додаткову гарантію її виживання.

Щодо української мови, то за минулий рік в офіційно бюрократичних середовищах бачимо непослідовність і коливання між українською і російською мовами, але в світі маємо велике зрушення: засновують багато українських кляс та переводять у школах викладання на українську мову і в деяких областях перевели вже до половини шкіл.

Якщо ґарантія збереження самостійности України полягає в розширенні національної свідомости, то розширення української освіти оре ґрунт для розширення національної свідомости в найширших верствах нашого народу, отже відбувається розширення соціяльної бази самої державницької ідеї.

Реформаторські зусилля нового Уряду були бльоковані Верховною Радою України. Цей орган з його комуністичною більшістю поступово викрив своє небажання здійснити приватизацію, і запровадити ринкову економіку. З постійно реакційної позиції Верховної Ради стало ясно, що вищий законодавчий орган України в його теперішньому складі неспроможний здійснити глибокі економічні зміни, неспроможний почати відродження нашого культурного й духовного життя. Подальший розвиток нації вимагає зформувати верховну Раду з нових людей, що, опираючись на досягнення попередньої Ради, буде спроможна далі трансформувати Україну у бік зміцнення гарантій її самостійности, зміни суспільного способу виробництва, створення українського національного економічного простору та активно почне мовний та культурний ренесанс.

(Закінчення на стор. 3)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про річницю, яка зобов'язує

Не хочеться вірити, але від пропам'ятної дати 24-го серпня 1991 року проминає вже два роки і ми зачинаємо якось психічно привикати до факту, що це в нас, українців, тепер найбільше радісне свято.

Відходять у тінь січневі святкування, Універсали і Панахиди за усіх поляглих у боях, за українську незалежність у Першій світовій війні. Тепер прийшла ця незалежність до нас із теплим серпневим сонцем, без патетичних промов і без жертв у людському житті. От так просто, як наслідок перевороту, що тільки декілька днів напружував наші нерви і ставив перед населенням України неспокійне питання: як воно все закінчиться? А тут у нас це нервове напруження тримало безперервно при телевізійних апаратах і радіових голосниках, з тихою молитвою, щоб все закінчилося щасливо. Воно так і закінчилося і ми всі тут і там могли 24-го вітати себе радісним: маємо нашу самостійну, незалежну українську державу! Чи справді так без осторогu, без приготувань і без затяжних боїв можна здобути самостійну державу? Мабуть, що можна і мабуть ми заслужили на неї у Бога — коли дарував її нам так несподівано, після 73 років чекання, терпінь, і переслідувань. А може також не мали ми її з нашої власної вини, бо як писав славний В. Липинський „за лінь за бездушність, за брак ідеалізму, за повзання тільки в напрямі тілесного і матеріяльного Бог нашу землю велику і обильну карає".

А може Бог поставив на терези наші хиби і наші терпіння, а голод та Чорнобиль переважили...

Але не нам вглиблюватися у такі роздуми, а радіти тим, що нам дісталося. Вкінці ми вільні, маємо свою державу і ось маємо її вже повні два роки і хоча не є воно легко, але якось вона втримується та навіть закріплюється.

Це однак дуже зобов'язує і то зобов'язує кожного, що почуваєть ся українцем і що живе там на рідній землі чи далеко від неї у західній або східній діяспорі. І хоча будемо знову як і минулого року вітати один одного радісно та гордо, хоча будуть маяти синьо-жовті прапори та дзеніти палкі слова промовців, хоча не буде хіба ні одної закутини, де б не святкували цих роковин — все це лише зовнішні вияви, за якими мусить стояти кропітка праця, здорова думка і збірне зусилля, на кожному відтинку життя. Неділя чи свято припадають тільки час від часу — а поміж ними є праця і охота до неї — охота дати із себе все, що найкраще: своє знання, свій досвід свою окрему цеголку до великої будівлі.

Як добре, що проминув період постійних Панахид, плачу та співів, з проханням, щоб Господь вислухав наших благань, але ніяк не минає подяка Всевишньому за те, що ми дістали, а що треба дуже а дуже цінити.

У ці другі роковини незалежности України, на мить зупинимось, щоб зробити в думках підсумки цих двох років і поспитати себе: а що я, саме лише я зробив чи зробила для закріплення нашої молоденької держави? Раз, в один цей так знаменний для нас день 24-го серпня, не критикуймо, не шукаймо вини у кожного іншого, а лише не у себе, та думаймо, а передусім діймо позитивно!

О-КА

Х. В—Ф.

УКРАЇНІ В ДРУГУ РІЧНИЦЮ

„Яка краса:
відродження країни!"
О. Олесь

У метушні світових подій Україна намагається здобути собі належне місце у народів вольних колі. І треба сказати, що ці зусилля у так короткому часі мають не абиякі успіхи. Світ цікавиться новою державою, визнала її незалежною державою 141 країна, 47 країн відкрили свої амбасади та консуляти в її столиці Києві. Гимн незалежної України переможно прозвучав на світових аренах, а почесть синьо-жовтому прапорові незалежної України та її провідникам віддають всесильні цього світу. Крок за кроком прямує Україна до визначеної мети утвердження своєї державности та забезпечення свого народу бути господарем на своїй землі. Це не пуста фразеологія, це незаперечні факти!

Чому ж тоді дехто в нашому народі не може збагнути цієї вагомости сьогодення та об'єднаною потугою утверджувати вимріяну століттями мрію багатьох поколінь незалежну, вільну, соборну Україну. Чи три віки неволі так глибоко закоренилися у душах з природи вольного народу, що він сьогодні неспроможний розібратись в ділах, які його руйнують? Невже ж заманювання гидкими обіцянками тих, єдиною ціллю яких є побачити Україну в руїні, а народ в неволі, переможе?

Ні, та ще раз ні — з глибоких надрів рідної землі голосять ті, що за її краще майбуття віддали своє життя. Цьому ніколи не бути — з далеких просторів чужин переконують ті, що їхні кості спорохнявіли в чужій землі за те, що були вірними синами і дочками своєї України!

За всіми нами, там і тут, яким ласкавий Господь дав дожити до цієї хвилини відродження рідної держави залишається може найбільша відповідальність, бо нам саме припала честь, кожному зокрема та всім разом зробити все можливе, щоб Україна в майбутньому рік за роком ставала міцнішою на довгі, довгі роки! Побажаймо Україні та нам самим кріпкої витривалости поєднаної із здоровим оптимізмом, бо реальність сьогодення існує сама по собі, а тоді „Ніщо нам лихо, ні пригоди".

Беручи під увагу усі за і проти та незважаючи на утверджених песимістів, які так всеціло намагаються винаходити тільки лихе у подіях кожнодення та перетворювати їх у небуденні випадки, лише для того, щоб задовільнити свої особисті амбіції власної непомильности, треба сказати словами поета „Народ мій є, народ мій завжди буде, ніхто не перекреслить мій народ".

Тому, коли святкуємо з Божої волі вже другу річницю незалежности України, вірмо твердо в силу її народу — народу, що своїми ділами в минулому здобув собі право на свободу, а Україні на державність. Ще більше вірмо в те, що вже нині для майбутнього виростають ті, які забезпечать Україні та її народові кращу долю. Упевнено вірмо у власні сили, не витрачаймо марно часу на можливу допомогу посторонніх, а берімось спільно до кріпкого утвердження державности України!

Микола Мушинка

МОНОГРАФІЯ ПРО РОЗСТРІЛЯНОГО ГЕОГРАФА

Олег Шаблій. „Академік Степан Рудницький"—фундатор української географії, Львівський Державний Університет та Український Вільний Університет, Львів-Мюнхен, 1993, 224 стор., тираж — 3.000 прим.

II

„Величезний вклад С. Рудницького у розвиток географічної освіти і краєзнавства, — пише автор. — Він розробив дидактично-методичні основи навчання географії у школах різних рівнів, підготував і видав навчальні посібники з географії і популярні книги із географії України... Розробляючи методичні основи вивчення географії у середній школі, С. Рудницький стояв на передових позиціях свого часу... В Академії наук він завідував відділом краєзнавства... Можна без перебільшення ствердити, що вклад С. Рудницького в картографічну науку України неоцінимий. Він був не лише фундатором української наукової картографії, але й особливо картографії україномовної. Цей факт, зокрема важливий нині, коли лише поодинокі атласи і карти виходять українською мовою, а саме їх видання до останнього часу було централізоване в Москві" (с. 109—129). Це лише кілька цитат про високе ставлення О. Шаблія до доробку С. Рудницького на Україні.

А як оцінила доробок найвизначнішого українського географа совєтська влада? Спочатку його обрали академіком Академії Наук України, наділили керівними посадами, дали доволі високу платню, квартиру в центрі Харкова. Коли його ідеї почали реалізуватися на практиці, совєтська влада приступила до його заздалегідь запланованої фізичної ліквідації. І робилося це за трафаретним сценарієм. Навесні 1933 року С. Рудницького обвинуватили у причетності до Української Військової Організації (членом якої він ніколи не був), у шпигунстві та „вредительстві" і „ув'язнили, а після шістьох місяців допитів засудили на п'ять років таборів. Майже повний термін свого покарання С. Рудницький провів у Свірлазі та на Соловках. У неймовірно важких умовах під час піврічного ув'язнення у слідчій тюрмі він „с разрешения органов ҐПУ" написав капітальну працю „Геономія" (342 стор.), в таборі Свірлаг він написав дальшу наукову монографію — „Ендогенна динаміка земної кори" (1.200 стор.). На жаль, доля цих рукописів, як і доля всієї наукової спадщини Рудницького — невідома.

Найціннішими і найцікавішими документами в рецензованій монографії О. Шаблія є матеріяли судової справи С. Рудницького ч 737 з 1933—37 рр., із Київського архіву КҐБ (передані управлінню Служби Безпеки по Львівській області). „Кримінальна справа" охоплює 316 сторінок протоколів, слідства, допитів співробітників і знайомих Рудницького, „пояснень" і „доповнень до пояснень" підсудного. Останні, як пише О. Шаблій, — „це надзвичайно цікавий автобіографічний і науковий матеріял, який заслуговує дуже детального аналізу" (с. 152). Кілька таких заяв С. Рудницького до Колеґії ДПУ УССР автор публікує повністю. Так і відчувається, що ці заяви вимушені, писані під диктат. З другого боку відчувається, що Рудницький, вихований на принципах західньоевропейської демократії, повірив пред'явленим йому зфабрикованим 'доказам' про існування в Україні антирадянського підпілля, до якого ніби було втягнуто і його. За признання вини йому мабуть обіцяли нижчий строк покарання.

І справді, за штучно вигадані 'провини' С. Рудницького засудили 'лише' на п'ять років позбавлення волі. Судова 'трійка' напевно вважала, що це вповні достатній час для фізичної ліквідації літньої людини з підірваним здоров'ям. Та він вижив. Щоб не випускати Рудницького на волю, 9-го жовтня 1937 р. трійка НКВД по Ленінградській обл. у складі Заковський, Гарін та Позерн, засудила С. Рудницького (разом з 255 іншими невинними жертвами) — до... розстрілу. Розстріляно його 3 листопада 1937 р.". Цю жахливу постанову ленінградської трійки О. Шаблій цитує дослівно.

Автор долучив до своєї книжки три додатки (стор. 166—222): дослівний передрук праць Рудницького „Нинішня географія" (1905), „Завдання українського географічного інституту і його видавництв" (1928) та „Список наукових праць академіка С. Рудницького". Упорядником останнього додатку — бібліографії є проф. Григорій Колодій із Ню Йорку, про що сказано лише у вступі. На нашу думку, ім'я Г. Колодія, як автора першої біографії друкованих праць С. Рудницького, мало бути наведено і при її публікації. У „Післямові" (с. 164—165) О. Шаблій навів імена всіх дослідників, які в останньому часі цікавляться життям і творчістю С. Рудницького. Ім'я Г. Колодія, який вніс чи не найбільший вклад у цю справу, чомусь і тут пропущено.

Монографію Олега Шаблія „Академік Степан Рудницький" не можна читати спокійно. З одного боку, автор в ній розглянув велич фундатора української географії, з другого боку — жорстоку і безглузду розправу над ним, вчинену совєтським режимом.

Львівський географ О. Шаблій, дослідивши життя і спадщину найбільшого українського географа дійшов до такого висновку: „Потрібно щоб уся наукова спадщина академіка Степана Рудницького була надрукована багатотомним виданням... Науковий доробок вченого має знайти гідне місце в навчальних програмах географічних, геологічних і політичних факультетів, вузів України, увійти в канали українознавства як неоцінимий набуток людської мислі". (с. 165). З отаким висновком не можна не погодитися.

На закінчення рецензії, яка не ставила собі за мету оцінку монографії О. Шаблія з географічної точки зору (це нехай зроблять географи), хочу підкреслити, що це перше спільне видання Державного Університету ім. І. Франка у Львові та Українського Вільного Університету у Мюнхені. Монографія заповнює одну з білих плям на карті української науки. Вона може послужити зразком для видання інших подібних книжок, бо „білих плям" в українській культурі ще ціле море.

„Господь..."

(Закінчення зі стор. 2)

Минулий рік був важкий, але тисячі малих досягнень у різних галузях економіки, культури, освіти, військовій, політичній справі незалежного народу поглибили віру людей у велике благо самостійности і тепер покращання свого матеріяльного достатку і суспільних умов життя, вони пов'язують із державною самостійністю України.

З 1991 року Росія намагається нас утопити в рубльовій ріці; з 1992 Росія, позбавляючи нас нафти і газу, намагається зупинити рух усіх наших машин і транспорту; з 1993 року вона краде наші кораблі з Чорноморської фльоти і зазіхає на нашу землю.

І в теперішню добу Москва, за старою хижою звичкою плете павутину п'ятих колон по периферії колишніх імперських володінь і намагається повернути далекі колонії, зовсім не помічаючи, що сама Московщина починає розпадатися на окремі самостійні державні утворення — московський деспотизм за 500 років існування імперії так остогид усім, що тепер, в умовах свободи слова й політичної діяльности, не тільки „инородци" вириваються з-під влади центру, але й самі росіяни.

Запорукою успіху татар, чувашів, чеченців та багатьох десятків інших народів колишнього Совєтського Союзу є збереження демократії. Вона ж — наша найбільша опора.

Таким чином, на цей раз, на відміну від багатьох попередніх спроб, ми переможемо і Україна збереже свою самостійність. Ось головні підстави цього твердження:

— Уперше в історії наша боротьба суголосна прагнення всього світу до знищення найбільшої імперії в світі, цієї величезної тюрми народів.

— Наше прагнення до національної свободи здійснюється завдяки демократизації, яка є виявом потужної тенденції і загальнолюдського розвитку другої половини двадцятого сторіччя.

— Прагнення України до свободи здійснюється через розвал імперії, до чого прагнуть всі десятки поневолених Москвою народів.

За сучасним рухом за свободу України стоять традиції двох періодів національно-визвольних змагань наших попередників у XX сторіччі плюс сучасна величезна мережа розгалуженого світового Українства.

Нелегко міняти весь суспільний лад, коли й самих себе треба міняти, проте минулий рік переконав, що народ вірить в незалежну Україну, уміє добиватися зміни влади, уміє чекати й терпіти сучасні злидні задля свого добра й достатку, задля слави і чести рідної України.

Державобудівничі сили в другому році самостійности переважили руйнівні сили, того зберегли державу і примножили наші державотворчі здобутки. Впродовж третього року самостійности державотворення й обновлення життя підуть ще швидше,

Щасти вам Боже в третьому році української ери.

Фермерство — концепція нова для України

Група фармерів з України в Канаді.

В 1992 році 46 фармерів, і серед них три жінки, що представляли 22 області України, відбули 6-місячне стажування на фармах Канади. Вони не тільки вдосконалили свої знання в галузі сільського господарства, але також ознайомилися з головними принципами управління фермерським господарством, людськими ресурсами та основами маркетінгу. Всі ці галузі сучасного фармерського життя є відносно новими для України.

Програма підготови українських фармерів розпочалася Українським Центром Засобів і Розвитку при Громадському Коледжі ім. Ґрента МекЮена в 1991 році з запросин 20 перших фармерів з України. Її первісним спонсором став Джордж Сорос, що діяв через фундацію Карла Поппера у Швайцарії, а підтримку для отримання фінансування надав доктор Богдан Гаврилишин з Женеви.

Головним завданням програми є ознайомлення українських фармерів з сільськогосподарським виробництвом в Канаді, основами ведення фармерського господарства в умовах ринкової економіки та надання їм можливости отримати безпосередній досвід фармерського життя в Канаді.

Програма сприяє встановленню довготривалих зв'язків між канадськими і українськими фармерами, оскільки після терміну стажування багато з них продовжують утримувати контакти і листуватися. Деякі канадці вже відвідали своїх українських колег в Україні.

Для переважної більшости учасників програми, які раніше працювали в колгоспах і отримали специфічну підготову для виконання там певних обмежених функцій, ціла концепція фармерства, що передбачає повну відповідальність фармера за землю та всі прийняті ним рішення, є абсолютно новою. „Вони ніколи не вчилися, або їм ніколи не дозволяли управляти цілою системою сільськогосподарського виробництва", — каже Роман Петришин, директор Українського Центру Засобів і Розвитку (УЦЗР).

Починаючи з 1991 року, 65 фармерів, що брали участь в програмі, повернулися назад в Україну, щоб передати там накопичений досвід та застосувати на місці набуті знання.

В 1992 році, з прилученням до проєкту Онтаріо, програма перетворилася на загальнонаціональну. В той самий час вона набула певних рис самозабезпечення, оскільки фармери почали частково покривати кошти своїх подорожей і перебування в Канаді.

Через проблеми з авіяційними квитками програма 1992 року розпочалася тільки 24 травня, коли останній її учасник зміг прибути до Канади. Скінчилася вона в листопаді, коли українські фармери повернулися додому.

„Ви не можете заступити чимось іншим перебування на фармі протягом десяти годин кожного дня, протягом шести місяців, — каже Алекс Остап'юк, керівник програми 1992 року, — вони змогли побачити все".

Учасники програми ознайомилися з реаліями приватного фармерства в Канаді. Остап'юк особливо схвально відгукується про фармерів Альберти, що господарюють в засушливих умовах і не відмовляються не зважаючи на це приймати українців. „Вони бачили як фармер приймає економічні рішення, — каже Остап'юк про учасників обміну, — вони насправді здобули повагу до ведення бізнесу".

Значна частина програми присвячена ознайомленню з об'єктами сільськогосподарської індустрії. В Альберті і Саскачевані учасники програми відвідали невелику молочарню, пасіку, різницю, сільську базу оптового продажу, фабрику сільськогосподарського інвентаря та колонію Гуттерітів.

Українці мають перейняти досвід того як фармерська інфраструктура функціонує в Канаді та як товари і послуги стають доступними для споживача. Адже через те що в Україні такі речі як гербіциди, добрива та корми ще не є широко доступними, а крамниці для продажу деталей сільськогосподарської техніки відсутні взагалі, учасникам програми не буде легко запровадити набуті в Канаді знання на практиці.

Все ж багато хто з українських фармерів під час перебування в Канаді зміг заощадити достатньо грошей, щоб повернутися додому з відповідними ресурсами і втілити свої знання на практиці.

Головним завданням УЦЗР є започаткування і розвиток громадських проєктів. Ці проєкти мають бути життєздатними і підтримуватися до того часу, коли інші організації зможуть перебрати на себе ту чи іншу програму. Починаючи програму фармерського обміну УЦЗР поінформував Фундацію Карла Поппера про свій намір перевести цілий проєкт на самозабезпечення протягом наступних трьох років.

В 1993 році керівництво програмою та всю відповідальність за підготову учасників обміну перебирає на себе Саскачеванський провінційний відділ Конґресу Українців Канади (КУК), який до того часу хоча й брав участь в проєкті, відіграв у ньому відносно невелику ролю. УЦЗР натомість надасть саскачеванському КУКові організаційну підтримку та допоможе з нав'язанням контактів в Україні.

Пляни на цей рік включають приділення більшої уваги практичній підготові учасників обміну та організації турів на об'єкти сільськогосподарського індустріяльного комплексу. В обміні візьме участь дещо менша ніж звичайно група українських фармерів — близько 20 осіб.

Остап Скрипник, голова Саскачеванського відділу КУК, каже, що включення українських фармерів в Канаді до участи у більшому проєкті обміну з Україною буде мати позитивні наслідки для канадських учасників програми.

Кетрин Лабач

Концерт подружжя О. Герасименко і Ю. Олійника в Акроні

Подружжя Оля Герасименко і Юрій Олійник.

Бандуристка, співачка і композиторка Оля Герасименко разом зі своїм чоловіком маестром, композитором і піяністом Юрієм Олійником влаштували концерт у залі української католицької церкви Св. Духа в Акроні, Огайо. Артисти також відвідали сестру маестра Юрія, д-р Олександру Школьник, лікаря-радіолога, що мешкає в Акроні, яка фактично і зайнялася організацією цієї успішної імпрези при співпраці церкви Св. Духа на чолі з її настоятелем о. Володимиром Волощуком. Ця імпреза відбулася в неділю, 8-го серпня, зразу ж після Служби Божої. Концерт складався з двох частин і охоплював 16 точок. Заповідав дотепно двома мовами сам маестро Юрій Олійник. Концертовий репертуар був цікавий. Тематика пісень була історично-народна, а також клясичного жанру. Виконання, як під вокальним, так і музичним аспектами було на високому мистецькому рівні, з ніжною і тонкою інтерпретацією всіх проспіваних і виконаних точок. Оля гарно і легко володіє своїм мелодійним мецщо-сопрано, у неї широкий вокальний діяпазон, добра дикція і співацька школа. По-мистецьки грає вона на бандурі, яку удосконалив її батько проф. Василь Герасименко.

Вся родина Олі дуже талановита і музикальна. Її сестра Оксана також бандуристка-композиторка, а друга сестра — малярка. Проф. Василь Герасименко, кобзар і музиколог, вчить гри на бандурі у Львівській консерваторії. У програмі концерту Оля Олійник виступала переважно вокально, в супроводі власної гри на бандурі, як солістка на бандурі і також на бандурі разом з чоловіком Юрієм Олійником на фортепіяні. Цікавим і оригінальним був твір композиції самого Юрія — Концерт ч. 2, який був спеціяльно написаний для симфонічної оркестри і який буде вперше відіграний цього року в грудні на концерті у Каліфорнії. Твір прозвучав переконуючо у виконанні Олі на бандурі і Юрія на піяно. Цей твір, як і другий „Токката" на бандурі, композитор Юрій присвятив Олі.

Концерт почався твором „Україно моя" Пашкевича. Потім були виконані баркароля „Пливе човен" Сергія Баштана — проф. музики і проф. Олі, „Елегія" Оксани Герасименко. У програму включено і клясичні твори: „Прелюдію" Йогана Себастіяна Баха, „Олач Ярославни" Кучеренка, „Баркаролю" Жана Оффенбаха, „Весняну пісню" Мендельсона та концерт До Мажор Бортнянського у виконанні Олі на бандурі і Юрія на піяно. Заповідаючи окремі точки, маестро Юрій Олійник згадав, що росіяни хочуть привластити собі Бортнянського, як французи Шопена, хоча перший був українцем, тільки силою життєвих обставин жив у Петербурзі, а другий — поляком. Тому на міжнародних концертах і форумах артисти Оля і Юрій завжди підкреслюють українство Бортнянського. Останню, додаткову пісню у програмі „Родимий краю" Матюка присвячено о. пароховi Волощукові, яку Оля сантиментально відспівала при власному акомпаньяменті на бандурі.

Оля Герасименко почала вивчати музику ще з дитячих років: на піяно маючи всього 7 років, а гру на бандурі від 14 років. Вчилася у консерваторіях — ім. Лисенка у Львові (у майстра бандур, свого батька проф. Василя Герасименка), а також у Київській ім. Чайковського. Від 1973 р. концертувала в складі тріо „Львів'янки", до якого входила і її сестра Оксана, в різних областях України, а також за кордоном. В 1988 році Оля і тріо бандуристок під її керуванням стали лавреатами конкурсу. Вона зробила багато перекладів, обрібок і власних композицій народних пісень. Від 1990 року Оля виступала в сольових концертах разом із своїм чоловіком Юрієм в Ню Йорку, Сан Франсіско, Лос Анджелесі, а також в тріо по більших українських осередках східнього і західнього побережжя ЗСА. 12-го листопада 1991 року тріо Оля Герасименко, Оля Войтович і Христя Залуцька успішно концертували у Клівленді — Норт Роялтоні, Огайо. В 1992 році Оля виступала солісткою з Каліфорнійською симфонічною оркестрою Сієрра в американській прем'єрі Першого концерту для бандури з оркестрою Юрія Олійника. Подружжя Олійники не тільки несуть духовну наснагу, музичну культуру і зігрівають серця широких кіл нашого громадянства, але знайомлять і зацікавлюють чужинців нашою музичною культурою на міжнародних концертових естрадах. Музичні, фахові чужинецькі і свої рецензії є дуже похвальними відносно артистів.

Маестро Юрій Олійник є градуантом Клівлендського Музичного Інституту і Кейз Вестерн університету. Тепер викладає в Каліфорнійському стейтовому університеті в Сакраменто, Північна Каліфорнія, і має свою приватну школу гри на піяно та теорії музики і композиції. Він є творцем першого Американського Концерту на бандурі з оркестрою. Цей концерт вперше відіграла Оля в Києві, у Львові і в Луцьку в 1988 році. Прем'єра його другого концерту для бандури з оркестрою відбулася у Львові в 1992 році. Його композиції є різноманітного жанру, як на піяно, піяно з оркестрою, сольо бандури та вокального стилю. Оля і Юрій часто виступають в дуетах на концертах у коледжах і університетах Каліфорнії та сусідніх стейтів. Сподіємося їх бачити знову на сході ЗСА і в Клівленді, а покищо бажаємо їм від усього серця багато успіхів та сили і витривалости в їхній продуктивній праці для нашої справи.

Володимир Боднар

Пам'яті Тетяни Кардиналовської

27-го червня цього року в Анн Арборі, Миш., померла Тетяна Кардиналовська, чудова людина, любляча мати, невтомний працівник для людського добра.

Тетяна народилася в 1899 році в Києві, в українській родині генерала артилерії Михайла Кардиналовського. Її батька щодва — три роки переводили на працю в іншу місцевість, отже родина жила то в Москві, то в Сибіру, то на Кавказі. Перед Першою світовою війною вони остаточно оселилися в Києві, де Тетяна закінчила гімназію, а згодом поступила до Київської політехніки на інженерний факультет, якого їй не довелося закінчити через політичні обставини.

Її першим чоловіком був Всеволод Голубович, прем'єр-міністер Центральної Ради. Коли в ході визвольних змагань на Україні його заарештували большевики і мали стратити, Тетяна відважно поїхала його рятувати. Їй це вдалося: Голубовича не стратили, але перевели до іншої в'язниці до Харкова. Тетяна поїхала за ним, але її саму заарештували і протримали в ув'язненні дев'ять місяців.

Після звільнення Тетяна влаштувалася на працю в редакцію газети „Селянська Правда", редактором якої був Сергій Пилипенко, відомий письменник і політичний діяч, засновник спілки селянських письменників „Плуг". У 1924 році вони одружилися, але і цьому подружжю не судилося бути довговічним: у 1933 році Пилипенка заарештували і він загинув невідомо де і як. Кардиналовську з малими дітьми, дочками Асею і Мірталою, вислали за межі України. Вони оселилися в Калініні, що тепер знову зветься Твер. Тетяна знайшла працю друкарки в педінституті, а дівчатка почали ходити до школи.

Перед війною — попри заборону, — родина повернулася в Україну, і німецька окупація застала їх у Вінниці. В 1943 році німці вивезли їх на примусову роботу до Австрії. Перед закінченням війни всі троє втекли з табору, маючи намір дістатися до Франції, але дівчат спіймали й посадили до штрафного табору. Тетяна пішла їх шукати, якимсь чудом довідалася, де їх тримають, знайшла для них працю в селян, одержала посвідки, що їх потребують на сільській роботі — і дівчат звільнили з табору. Таких відважних вчинків у житті цієї незвичайної жінки було чимало.

Замість Франції, родина потрапила до Італії. Там вони два роки перебували в біженських таборах, а в 1947 році їм вдалося переїхати до Англії і звідти еміґрувати до Америки, де вони, нарешті, осіли. Спочатку Тетяна і Ася працювали на фабриці, а згодом Ася пішла вчитися і закінчила коледж Албертус Магнус у Ню Гейвені, Конн. Потім вона поступила до аспірантури на славістику до Редкліффу в Кеймбриджі, Масс., і одержала там докторат. Дочка Міртала закінчила мистецьку школу при Бостонському музеї і одержала диплом бакалавра мистецтв в університеті Тафтс.

Т. Кардиналовська переїхала до Кеймбриджу і дістала посаду викладача російської мови в Гарварді. Вона досконало знала цю мову і мала педагогічний досвід: в Україні впродовж 15 років працювала мовним редактором і перекладачем з російської мови на українську (переклала 34 книжки), була одним з авторів першого українського хемічного словника, а в Росії деякий час викладала російську мову в Калінінському

(Закінчення на стор. 4)

Пам'яті Тетяни Кардиналовської

(Закінчення зі стор. 3)

педінституті на так званих „курсах підвищення кваліфікації" для викладачів середніх шкіл.

В Гарварді Т. Кардиналовська викладала 18 років і здобула репутацію першорядного вчителя. До неї посилали „проблемних" студентів, яких ніхто не хотів мати в клясі, і вона давала собі раду з ними. В неї була своя система викладання, і вона склала багато цінних вправ, які тепер чекають на видавця. Її репутація стала відомою у Вашінґтоні, і Державний департамент посилав до неї учнів, майбутніх дипломатів. У 1960-их роках вона брала участь у складанні підручника російської мови „Модерн Рашен" (видання Гаркорт, Брейс і Ворлд, 1964—65): усі діялоги в цьому двотомовому підручнику — це її робота. Коли в Гарварді вирішили ввести українську мову, Тетяні Кардиналовській, за наполяганням Дмитра Чижевського, Романа Якобсона та Горація Ланта, доручили цю справу. Між іншим, Чижевський дуже цінував її стилістичний смак і, пишучи свою „Історію української літератури", не раз звертався до неї за порадою у мовних питаннях. Так само й Роман Якобсон поважав її знання і відчуття мови. На своїх лекціях, якщо вона була присутня, він неодмінно звертався до неї з питанням: „А яка Ваша думка з цього приводу, Тетяно Михайлівно?" Звичайно, з її порад у своїй праці завжди користала її дочка Ася Гунецька, особливо коли складала підручник української мови „Модерн Юкрейнієн".

У 1953 році Тетяну запросили до Мишиґенського університету в Анн Арборі викладати російську мову на літніх курсах. Восени того ж року в цьому університеті почала викладати Ася. Тетяна лишилася в Кеймбриджі, бо почала викладати в Бостонському університеті — її запросив Роберт Річардсон, її колишній студент, який на той час став головою Слов'янського відділу в тому університеті. Там вона працювала, доки їй не сповнилося 75 років. Хтось випадково заглянув до її анкети й вияснив, скільки їй років. Декан був змушений звільнити її, хоч дуже вибачався, бо увесь Слов'янський факультет разом зі студентами подав петицію, щоб такого цінного викладача не звільняли (Тетяну Кардиналовську кілька разів студенти вибирали „Найкращим викладачем" університету). В 1972 році Тетяна поїхала до Києва відвідати свою сестру, і привезла з собою бронзовий портрет Сергія Пилипенка роботи Міртали, як подарунок Спілці письменників. Тепер він знаходиться у Музеї Літератури в Києві. Після виходу на пенсію, Тетяна ще кілька років жила сама — незалежність була частиною її вдачі. Нарешті, вона переїхала до доньки Асі до Анн Арбору, де й жила до кінця свого життя.

Останніми роками Т. Кардиналовська працювала над спогадами про своє бурхливе й незвичайне життя. Її спогади, які в уривках друкувалися в „Сучасності", „Українських Вістях" та в київському журналі „Дніпро", викликали зацікавлення серед спеціялістів з української історії, таких як Роман Шпорлюк, а також літературознавців. Микола Жулинський, коли був у Дітройті в 1989 році, провів з нею інтерв'ю, яке було записане на відео в Мишиґенському університеті, а пізніше написав передмову до книжки її спогадів „Невідступне минуле", яка вийшла в Києві у видавництві „Дніпро" у 1992 році. Тепер готується англійське видання, можливо буде й російське. Незабаром вийде друге українське видання.

Т. Кардиналовська виховала сотні, якщо не тисячі, студентів. Її учнів можна, напевно, знайти мало не в усіх американських університетах. Деякі з них стали її справжніми друзями й підтримували з нею постійний зв'язок аж до самого кінця її життя. Усі знайомі, зокрема члени невеличкої української громади міста Анн Арбор, які її добре знали, подивляли силу її характеру і шляхетність її духу. І навіть люди, яким тільки раз трапилася нагода зустрітися з нею, часто на все життя зберігали спогад про цю зустріч. Про це свідчить лист однієї такої людини:

„... Тетяна Михайлівна була надзвичайною людиною і рідкісною матір'ю. Я це відчула при першій зустрічі з нею в Анн Арборі — на жаль, єдиній... Вона була з тих людей, чиє життя, яким би важким воно не було, завжди було сповнене змістом. Я ніколи не забуду її одухотвореність і внутрішню силу, її живий розум і сердечність. Я часто згадувала про неї після тієї зустрічі і шкодувала, що не можу спілкуватися частіше з такою людиною. Дійсно, має рацію Жулинський: „дивовижна жінка з дивовижною долею"... Тетяна Михайлівна була рідкісною матір'ю. Я це відразу зрозуміла, але відчула ще глибше, коли прочитала в „Невідступному минулому" слова про її розуміння батьківської любови. Як вона мала рацію! Як часто до материнської любови примішується еґоїстичне очікування (часом навіть вимога) взаємних почувань і клопотання з боку дітей. І наскільки глибше і ширше складаки глибше і ширше складаються взаємини, коли ми віддаємо свою любов так, як це вміла робити Тетяна Михайлівна" (Т. Ш.).

Дійсно, це була людина вийняткової чесности й відваги, таланoвита й щедра, людина, яка все своє життя посвятила служінню людям. Багатьом вона буквально врятувала життя, і то часом таким, які зробили їй зло! — Про таких людей справедливо кажуть, що вони праведники.

Пам'ять про Т. Кардиналовську житиме в серцях усіх, хто її знав і любив.

Н. Н.